

การสำรวจเรื่อง สภาพห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้

ธิดา โพธิ์พุกกณะ*

อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ**

หลักการและเหตุผล

ปรัชญาการศึกษาจะระบุว่าการศึกษาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อสร้างสมรรถภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิต และทำประโยชน์แก่สังคม ดังนั้นพลเมืองตามปรัชญาการศึกษาดังกล่าวจะต้องได้รับการฝึกให้มีนิสัยรักการใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ รู้จักฝึกทักษะรู้จักคิดและวิเคราะห์อย่างมีระเบียบวิธีการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียน หรือขณะที่อยู่ในวัยเรียน ทั้งนี้เพื่อนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้พัฒนาตนเองและสังคมในโอกาสต่อไป

สำหรับในโรงเรียนนั้น เครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถส่งเสริมในเรื่องนี้เป็นอย่างดี คือห้องสมุด เพราะการจัดตั้งห้องสมุดภายในโรงเรียนจะช่วยให้การจัดการศึกษามรรลุป่าหมายที่ต้องการได้ง่ายขึ้น และประสบผลสำเร็จในระยะยาวอีกทั้งห้องสมุดจะเป็นแหล่งที่ช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และการค้นคว้าด้วยตัวเองให้แก่นักเรียน นอกจากนี้ห้องสมุดที่มีการดำเนินการที่ดีจะสามารถช่วยเหลือครู อาจารย์ในการสอนอีกด้วย เพราะครู อาจารย์ก็จำเป็นต้องศึกษาหาความรู้อยู่เสมอรวมทั้งต้องปรับปรุงวิธีสอนการใช้สื่อการสอนซึ่งมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

อย่างไรก็ตาม ห้องสมุดจะสามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี สามารถสนองปรัชญาการศึกษาของชาติได้นั้น ย่อมขึ้นกับปัจจัยหลาย ๆ ประการ เช่น โรงเรียนต้องมีอาคารสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับจัดตั้งห้องสมุด มีสื่อความรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์

- * รองศาสตราจารย์ ระดับ 9 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
- ** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 6 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

ตลอดจนสอดแทรกวัสดุเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้สามารถสร้างความชำนาญในการอ่าน การฟัง การสังเกต การสื่อความคิด และการสร้างแรงบันดาลใจในตัวเอง ปัจจัยที่สำคัญอีกประการ คือ บุคคลากรผู้ดำเนินงานและให้บริการ ซึ่งได้แก่บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

ปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าไม่มีรายงานการวิจัย หรือเอกสารอ้างอิงใด ๆ ที่เสนอสภาพ และปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นการเฉพาะ ทำให้ขาดข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการวางแผนเพื่อพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อส่งเสริมให้ห้องสมุดเป็นหนึ่งในหน่วยงานหลักของโรงเรียนที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพยิ่งขึ้นโดยเป็นแหล่งที่อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนของครูและนักเรียน อีกทั้งเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาที่จะให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าตามความสนใจ ความต้องการ ความถนัด และตามโอกาสของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง จึงสมควรสำรวจสภาพห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อมูลจากการสำรวจจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทาง วิธีการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการสำรวจ

1. เพื่อศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีสภาพดีพอจะส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รวมทั้งปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของนักเรียนหรือไม่ เพียงใด
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นอุปสรรคต่อหน้าที่ในการส่งเสริมการเรียนการสอน และการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้กับมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียน ว่ามีสภาพใกล้เคียงกันหรือไม่ เพียงใด
4. เพื่อเสนอผลการสำรวจต่อสำนักงานการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อไป

ขอบเขตการสำรวจ

1. การสำรวจครั้งนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียดของห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1.1 เนื้อที่
- 1.2 ครุภัณฑ์
- 1.3 โสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์
- 1.4 วัสดุสิ่งพิมพ์
- 1.5 บุคลากร
- 1.6 อาคารสถานที่
- 1.7 งบประมาณ
- 1.8 การดำเนินงานห้องสมุด บริการและกิจกรรม
- 1.9 ปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุด

2. ห้องสมุดโรงเรียนที่เป็นแหล่งข้อมูลในการสำรวจครั้งนี้ ได้แก่ห้องสมุดโรงเรียนใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และสตูล รวม 84 โรงเรียน

วิธีดำเนินการสำรวจ

การสำรวจครั้งนี้ใช้แบบสำรวจสภาพและปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และสตูล จำนวน 84 โรงเรียน โดยใช้วิธีรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะคือ ส่งแบบสำรวจไปยังห้องสมุดกลุ่มเป้าหมายทางไปรษณีย์ และเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการสำรวจข้อมูลจะแสดงให้เห็นสภาพที่เป็นจริงของห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีคุณภาพในระดับใดเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 ข้อมูลจากการสำรวจจะเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้เป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนการสอนของครู และนักเรียน และเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าด้วยตนเองแก่นักเรียนอย่างแท้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลแต่ละรายการจากแบบสำรวจมาแจกแจงความถี่ และนำเสนอข้อมูลโดยการบรรยายประกอบตาราง

2. วิเคราะห์ข้อมูลรายการที่ระบุในกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ โดยแจกแจงความถี่และหาค่าเฉลี่ยแล้วเปรียบเทียบกับมาตรฐาน เพื่อเสนอว่ามีห้องสมุดจำนวนเท่าใดที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และคิดเป็นร้อยละเท่าใด และค่าเฉลี่ยของข้อมูลรายการนั้น ๆ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่มีรายการในมาตรฐาน โดยแจกแจงความถี่ของข้อมูลในแต่ละรายการในแบบสำรวจ และหาอัตราส่วนร้อยละ

สรุปผลการสำรวจ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทั้งหมด 116 แห่ง ผู้สำเร็จได้สำรวจเฉพาะโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญจำนวน 84 แห่ง วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจจำนวน 84 ชุด จำแนกจำนวนตามจังหวัด ดังนี้

จังหวัด	จำนวนโรงเรียน	จำนวนแบบสำรวจ	อัตราส่วนร้อย
นราธิวาส	40	30	75.00
ปัตตานี	39	25	64.10
ยะลา	24	20	83.30
สตูล	13	9	69.20
รวม	116	84	72.40

สรุปผลการสำรวจ

1. สภาพห้องสมุดส่วนที่มีข้อมูลเปรียบเทียบกับมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 84 แห่ง มีสภาพดังต่อไปนี้

1.1 เนื้อที่ของห้องสมุด

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา กำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีเนื้อที่ห้องสมุดอย่างน้อย 2 ห้องเรียน ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวน 84 แห่ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 79.80 มีเนื้อที่ห้องสมุดขนาด 1 ห้องเรียน น้อยที่สุดร้อยละ 8.30 มีเนื้อที่ห้องสมุดขนาดน้อยกว่า 1 ห้องเรียน จึงมีห้องสมุดรวม 74 แห่ง หรือร้อยละ 87.60 ที่มีขนาดไม่ได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนห้องสมุดที่มีเนื้อที่ตรงตามมาตรฐาน มีเพียง 9 แห่ง หรือร้อยละ 10.70 และโรงเรียนที่สำรวจนี้ 1 แห่งก็ยังไม่มียังไม่มีห้องสมุด ค่าเฉลี่ยเนื้อที่ของห้องสมุดทั้ง 83 แห่ง มีขนาด 1.1 ห้องเรียนซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน

1.2 ครูภัณฑ์

1.2.1 โต๊ะ เก้าอี้

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา กำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีโต๊ะ เก้าอี้อย่างน้อยสำหรับ 35 คน ปรากฏว่ามีห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพียง 6 แห่งเท่านั้นที่มีโต๊ะ เก้าอี้จำนวน 35 ที่นั่งขึ้นไป ซึ่งตรงตามมาตรฐานและสูงกว่ามาตรฐาน และมีห้องสมุดถึง 70 แห่ง หรือร้อยละ 84.3

มีจำนวนโต๊ะ เก้าอี้ ต่ำกว่ามาตรฐาน เมื่อเฉลี่ยแล้วปรากฏว่าห้องสมุดมีโต๊ะ เก้าอี้ แห่งละ 18.7 ที่นั่งซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน 16.3 ที่นั่ง

1.2.2 ชั้นหนังสือ

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีชั้นหนังสืออย่างน้อย 10 ช่วง ช่วงละ 4 ชั้น ปรากฏว่ามีห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวน 69 แห่ง หรือร้อยละ 83.10 มีชั้นหนังสือไม่ได้ตามมาตรฐาน มีห้องสมุด 9 แห่งที่มีชั้นหนังสือเพียง 1 ช่วง และห้องสมุด 5 แห่ง หรือร้อยละ 6.00 มีชั้นหนังสือสูงกว่ามาตรฐาน คือมีตั้งแต่ 12 ช่วง ถึง 21 ช่วง เฉลี่ยทั้ง 74 แห่งที่ระบุจำนวนชั้นหนังสือ จะมีชั้นหนังสือแห่งละ 4.60 ช่วง ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน 5.40 ช่วง

1.2.3 ชั้นวารสารและนิตยสาร

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา กำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีชั้นวารสารและนิตยสารอย่างน้อย 2 ช่วง ช่วงละ 4 ชั้น ปรากฏว่าในจำนวนห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้งหมด 83 แห่ง มีห้องสมุด 43 แห่งคิดเป็นร้อยละ 51.90 ไม่มีชั้นวางวารสารและนิตยสาร ห้องสมุดที่มีชั้นวารสาร 1 ช่วง มี 23 แห่งหรือร้อยละ 27.70 จึงมีห้องสมุดรวม 66 แห่ง หรือร้อยละ 79.60 ที่มีจำนวนชั้นวารสารและนิตยสารไม่ได้ตามมาตรฐาน

ส่วนห้องสมุดที่มีชั้นวารสารและนิตยสารตั้งแต่ 2 ช่วง ถึง 8 ช่วง จำนวน 17 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.40 ซึ่งได้ตามมาตรฐาน โดยจำนวน 7 แห่งตรงตามมาตรฐานและ 10 แห่งสูงกว่ามาตรฐาน ค่าเฉลี่ยทั้ง 83 แห่ง มีชั้นวารสารและนิตยสารแห่งละ 0.90 ช่วง ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน 1.10 ช่วง

1.2.4 แผ่นป้ายนิทรรศการ

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีแผ่นป้ายนิทรรศการขนาด 1.50x2.50 เมตร ปรากฏว่าในจำนวนห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 83 แห่ง มีห้องสมุดที่ไม่มีแผ่นป้ายนิทรรศการ ถึง 55 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66.30 และห้องสมุดอีก 17 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.50 มีแผ่นป้ายนิทรรศการ 1 แผ่น ซึ่งตรงตามมาตรฐาน และอีก 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 13.2 มีแผ่นป้ายนิทรรศการ ตั้งแต่ 2-5 แผ่น ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน ค่าเฉลี่ยทั้ง 83 แห่ง มีแผ่นป้ายนิทรรศการแห่งละ 0.50 แผ่น ต่ำกว่ามาตรฐาน 0.50 แผ่น

1.2.5 ตู้เก็บจุลสารแบบ 4 ลีนซ์

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีตู้เก็บจุลสารแบบ 4 ลีนซ์อย่างน้อย 2 ตู้ ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทุกแห่งมีจำนวนตู้เก็บจุลสารแบบ 4 ลีนซ์ ต่ำกว่ามาตรฐาน และมีห้องสมุดถึง 77 แห่ง หรือร้อยละ 92.80 ยังไม่มีตู้เก็บจุลสารแบบ 4 ลีนซ์

ตั้งรายละเอียดในตารางที่ 6 และค่าเฉลี่ยทั้ง 83 แห่งมีตู้เก็บจุลสารแห่งละ 0.10 ตู้ต่ำกว่ามาตรฐาน 1.90 ตู้

1.2.6 ตู้บัตรรายการ

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีตู้บัตรรายการอย่างน้อย 15 ลินชัก 1 ตู้ ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่จำนวน 76 แห่ง หรือร้อยละ 91.60 ยังไม่มีตู้บัตรรายการและมีห้องสมุดเพียง 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.20 มีตู้บัตรรายการตรงตามมาตรฐาน และมีตู้บัตรรายการสูงกว่ามาตรฐานเพียง 1 แห่งเช่นเดียวกัน เฉลี่ยแล้วห้องสมุดแต่ละแห่งจะมีลินชักบัตรรายการเพียง 1.40 ลินชักซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานถึง 13.60 ลินชัก

1.2.7 ที่วางหนังสือพิมพ์

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีที่วางหนังสือพิมพ์ 1 ที่ ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 83 แห่งมีที่วางหนังสือพิมพ์แห่งละ 1 ที่ จำนวน 59 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 71.10 ซึ่งตรงตามมาตรฐาน และห้องสมุดที่ไม่มีที่วางหนังสือพิมพ์มีจำนวน 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 28.9 จึงไม่ได้ตามมาตรฐาน เฉลี่ยแล้วห้องสมุดแต่ละแห่งจะมีที่วางหนังสือพิมพ์ 0.70 ที่ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน

1.2.8 โต๊ะรับ-ส่งหนังสือ

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีโต๊ะรับส่งหนังสือ 1 ชุด ปรากฏว่า ห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีโต๊ะรับ-ส่งหนังสือแห่งละ 1 ชุดจำนวน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 13.30 ซึ่งตรงตามมาตรฐาน และมีห้องสมุดถึง 72 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 86.70 ไม่มีโต๊ะรับส่งหนังสือซึ่งไม่ได้ตามมาตรฐาน เฉลี่ยแล้วห้องสมุดแต่ละแห่งจะมีโต๊ะรับส่งหนังสือจำนวน 0.10 ชุด ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน

1.2.9 โต๊ะทำงานของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีโต๊ะทำงานของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ครบตามจำนวนคนปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีโต๊ะทำงานของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ครบตามจำนวนคนซึ่งตรงตามมาตรฐานมี 27 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 32.50 และไม่ครบตามจำนวนคนซึ่งไม่ได้ตามมาตรฐานมี 56 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 67.50

1.2.10 ตู้เก็บโสตทัศนวัสดุ

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีตู้เก็บโสตทัศนอุปกรณ์ 1 ตู้ (ถ้ามีอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุ) ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ไม่มีตู้เก็บโสตทัศนวัสดุโดย

มีจำนวน 70 แห่ง หรือร้อยละ 84.30 จึงไม่ได้ตามมาตรฐาน ทั้งนี้เนื่องจากห้องสมุดส่วนใหญ่ ไม่มีโสตทัศนวัสดุ จึงไม่จำเป็นต้องมีตู้เก็บโสตทัศนวัสดุ อย่างไรก็ตามยังมีห้องสมุดจำนวน 13 แห่ง หรือร้อยละ 15.70 มีตู้เก็บโสตทัศนวัสดุซึ่งตรงตามมาตรฐาน

1.2.11 ที่เก็บแผนที่

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีที่เก็บแผนที่ 1 ที่ ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 83 แห่ง ไม่มีที่เก็บแผนที่จึงไม่ได้ตามมาตรฐาน

1.2.12 รถเข็นหนังสือ

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาควรจะมีรถเข็นหนังสือ 1 คัน ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 83 แห่ง ไม่มีรถเข็นหนังสือจึงไม่ได้ตามมาตรฐาน

1.2.13 เครื่องพิมพ์ดีด

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต้องมีเครื่องพิมพ์ดีดภาษาไทย 1 เครื่อง ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายให้เพิ่มเครื่องพิมพ์ดีดภาษาอังกฤษอีก 1 เครื่อง ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 83 แห่งไม่มีเครื่องพิมพ์ดีดของห้องสมุดโดยเฉพาะ จึงไม่ได้ตามมาตรฐาน

1.3 โสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าโสตทัศนวัสดุของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องมีภาพเลื่อน แผ่นเสียง แถบบันทึกเสียง หรืออุปกรณ์ ปรากฏว่าโสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์ของห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีดังนี้

1.3.1 ภาพเลื่อนและอุปกรณ์ ห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่มีภาพเลื่อนและอุปกรณ์ ในจำนวน 83 แห่ง มีเพียง 3 แห่งที่มีภาพเลื่อนและอุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 3.60

1.3.2 แผ่นเสียงและอุปกรณ์ ห้องสมุดทั้ง 83 แห่งไม่มีทั้งแผ่นเสียงและอุปกรณ์

1.3.3 แถบบันทึกเสียงและอุปกรณ์ ห้องสมุดทั้ง 83 แห่ง มีเครื่องเล่น แถบบันทึกเสียงและอุปกรณ์ 22 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 26.50

ห้องสมุดทั้งหมดมีโสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์ไม่ได้ตามมาตรฐาน

1.4 วัสดุสิ่งพิมพ์

1.4.1 หนังสือ

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องมีหนังสืออย่างน้อย 5 เล่มต่อนักเรียน 1 คน จัดเฉลี่ยให้มีหนังสือทุกประเภท ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 83 แห่ง มีห้องสมุดเพียง 9 แห่ง หรือร้อยละ 10.80 ที่มีจำนวนหนังสือสูงกว่ามาตรฐาน ส่วนอีก 59 แห่งหรือร้อยละ 71.00 มีจำนวนหนังสือต่ำกว่ามาตรฐาน เมื่อค่าเฉลี่ยแล้วปรากฏว่าห้องสมุดทั้ง 83 แห่ง มีหนังสือ 2.20 เล่ม ต่อนักเรียน 1 คน ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน 2.80 เล่ม

1.4.2 วารสารวิชาการ

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีวารสารอย่างน้อย 10 ฉบับ (ไม่นับรวมวารสารที่ได้เปล่า) ให้เป็นวารสารวิชาการ 6 ฉบับ และนิตยสารทั่วไป 4 ฉบับ ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 83 แห่ง มีจำนวนวารสารสำหรับให้บริการแก่อาจารย์และนักเรียน ดังนี้

ห้องสมุดที่มีวารสารวิชาการ จำนวน 6 ฉบับ ถึง 23 ฉบับ ซึ่งตรงตามมาตรฐานและสูงกว่ามาตรฐาน มีจำนวน 16 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.20 ส่วนที่มีน้อยกว่า 6 ฉบับ ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานมี 23 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 27.70 และอีก 26 แห่งหรือร้อยละ 31.30 ยังไม่มีวารสารวิชาการให้บริการในห้องสมุด เมื่อหาค่าเฉลี่ยปรากฏว่าห้องสมุดมีวารสารวิชาการประเภทบอกรับแห่งละ 4.00 ฉบับ ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน 1.00 ฉบับ

1.4.3 นิตยสารทั่วไป

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีวารสารอย่างน้อย 10 ฉบับ (ไม่นับรวมวารสารที่ได้เปล่า) ให้เป็นวารสารวิชาการ 6 ฉบับ และนิตยสารทั่วไป 4 ฉบับ ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 83 แห่ง มีจำนวนนิตยสารทั่วไปสำหรับให้บริการแก่อาจารย์และนักเรียน ดังนี้

ห้องสมุดที่มีนิตยสารทั่วไปจำนวน 5 ฉบับ ถึง 15 ฉบับ ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานมีจำนวน 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.6 ส่วนที่มีน้อยกว่า 4 ฉบับซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานมี 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.40 และมีห้องสมุดถึง 43 แห่ง หรือร้อยละ 51.90 ยังไม่มีนิตยสารทั่วไปให้บริการในห้องสมุด เฉลี่ยแล้วห้องสมุดทั้ง 83 แห่ง มีนิตยสารทั่วไปแห่งละ 2.10 ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน 1.90 ฉบับ

1.4.3 หนังสือพิมพ์

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องมีหนังสือพิมพ์อย่างน้อย 2 ฉบับ ปรากฏว่าห้องสมุด

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ ถึง 4 ฉบับซึ่งตรงตามมาตรฐาน และสูงกว่ามาตรฐานมี 32 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 38.50 และห้องสมุดอีก 23 แห่ง หรือ ร้อยละ 27.70 มีหนังสือพิมพ์ 1 ฉบับซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน เช่นเดียวกับห้องสมุดอีก 16 แห่ง หรือ ร้อยละ 19.40 ที่ยังไม่มีหนังสือพิมพ์ให้บริการ เฉลี่ยแล้วห้องสมุดมีหนังสือรายวันแห่งละ 1.40 ฉบับ ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน 0.60 ฉบับ

1.5 บุคลากร

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษากำหนดไว้ว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องมีบุคลากรในตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ ครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ครูทำหน้าที่ผู้ช่วยบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ช่วยงานห้องสมุด และคณงานดูแลทำความสะอาดและช่วยงานตามคำสั่งของบรรณารักษ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.5.1 ครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ต้องมีวุฒิการศึกษาอย่างต่ำอนุปริญญาบรรณารักษ์ หรือประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะบรรณารักษศาสตร์ หรืออักษรศาสตรบัณฑิตที่เรียนวิชาบรรณารักษ์เป็นวิชาเอก หรือศิลปศาสตรบัณฑิตที่เรียนวิชาบรรณารักษ์เป็นวิชาเอก

ปรากฏว่าในจำนวนห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทั้ง 83 แห่งนั้น ห้องสมุดส่วนใหญ่จำนวน 29 แห่ง มีเฉพาะครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ 1 คนและนักเรียนช่วยงานห้องสมุด และอีก 28 แห่งมีครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์เพียงคนเดียว และห้องสมุดทุกแห่งไม่มีคณงานดูแลทำความสะอาดและช่วยงานตามคำสั่งของบรรณารักษ์

ด้านวุฒิการศึกษาของครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ของห้องสมุดพบว่าไม่ได้ตามมาตรฐานเป็นส่วนใหญ่ มีห้องสมุดเพียง 1 แห่งที่มีครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ของห้องสมุดมีวุฒิ ป.ศ.สูงวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์

1.5.2 ครูทำหน้าที่ผู้ช่วยบรรณารักษ์ ต้องมีวุฒิประกาศนียบัตรหลักสูตรครูบรรณารักษศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ

ปรากฏว่าในจำนวนห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทั้ง 83 แห่ง มีห้องสมุดเพียง 13 แห่งหรือร้อยละ 15.7 ที่มีครูทำหน้าที่ผู้ช่วยบรรณารักษ์ แต่ไม่มีวุฒิประกาศนียบัตรหลักสูตรครูบรรณารักษ์ของกระทรวงศึกษาธิการหรือวุฒิอื่น ๆ ทางบรรณารักษศาสตร์

1.5.3 เจ้าหน้าที่ช่วยงานห้องสมุด ต้องมีวุฒิประกาศนียบัตรอาชีวศึกษาชั้นสูง พิมพ์ดีดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ปรากฏว่ามีห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวน 2 แห่ง หรือร้อยละ 2.4 มีเจ้าหน้าที่ช่วยงานห้องสมุด ซึ่งในจำนวนนี้ก็มีคุณวุฒิไม่ตรงตามที่

กำหนดไว้ในมาตรฐาน

1.5.4 คนงานดูแลทำความสะอาดและช่วยงานตามคำสั่งของบรรณารักษ์ จำนวน 1 คน

ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 83 แห่ง ไม่มีคนงานดูแลทำความสะอาดและช่วยงานตามคำสั่งของบรรณารักษ์โดยเฉพาะ มีแต่คนงานดูแลทำความสะอาดต้องทำงานทั่ว ๆ ไปตามคำสั่งของอาจารย์ใหญ่หรือเจ้าของโรงเรียน รวมทั้งช่วยดูแลทำความสะอาดห้องสมุดด้วย

จะเห็นได้ว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 83 แห่ง มีบุคลากรดำเนินงานในห้องสมุดไม่ครบทุกประเภทตามที่ระบุไว้ในมาตรฐาน

2. สภาพห้องสมุดและการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยทั่วไป ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานขั้นต่ำห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.1 อาคารสถานที่

2.1.1 ที่ตั้งห้องสมุด ในจำนวนห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 83 แห่ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 41.80 เป็นห้องโดยเฉพาะในอาคารเรียน รองลงมาร้อยละ 26.10 และ 25.00 เป็นอาคารเอกเทศ และอยู่ร่วมกับห้องอื่น ๆ ในอาคารเรียนตามลำดับ

2.1.2 แสงสว่างในห้องสมุด ห้องสมุดส่วนใหญ่มีแสงสว่างเพียงพอคิดเป็นร้อยละ 86.70 ห้องสมุดที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอมี 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.70

2.1.3 เสียงรบกวนจากภายนอก ห้องสมุดที่อยู่ติดถนนใหญ่และอยู่ใกล้ห้องเรียนหรืออาคารเรียน ซึ่งมีเสียงรบกวนมากมี 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 13.30 ที่มีเสียงรบกวนเล็กน้อยมี 45 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 54.20 และมีห้องสมุดที่อยู่ในที่สงบห่างไกลจากเสียงรบกวน 25 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30.10

2.2 โสตทัศนวัสดุ ห้องสมุดทั้ง 83 แห่ง มีโสตทัศนวัสดุประเภทต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ดังนี้

ห้องสมุดทั้งหมดจำนวน 83 แห่ง มีห้องสมุด 66 แห่ง หรือร้อยละ 79.50 มีโสตทัศนวัสดุประเภทแผ่นที่ และ 54 แห่ง หรือร้อยละ 65.10 มีโสตทัศนวัสดุประเภทลูกโลก ประเภทโสตทัศนวัสดุที่ห้องสมุดมีน้อยที่สุดคือ เทปบันทึกภาพและภาพเคลื่อนไหวซึ่งมีเพียง 3 แห่งหรือร้อยละ 3.60

2.3 โสตทัศนูปกรณ์ ห้องสมุดส่วนใหญ่มีโสตทัศนวัสดุประเภทที่ต้องใช้กับโสตทัศนูปกรณ์น้อย ดังนั้นโสตทัศนูปกรณ์ของห้องสมุดจึงมีน้อย โสตทัศนูปกรณ์ส่วนใหญ่ที่ห้องสมุดมีคือเครื่องเล่นเทปบันทึกเสียง ซึ่งมีในห้องสมุด 26 แห่ง หรือร้อยละ 31.30

2.4 งบประมาณ ห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 43 แห่งได้รับงบประมาณสำหรับการดำเนินงานต่ำกว่า 3,000.- บาท คิดเป็นร้อยละ 51.80 และอีก 26 แห่ง ไม่ทราบจำนวนเงินที่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 31.30 สำหรับด้านแหล่งงบประมาณในปีการศึกษา 2532 ห้องสมุดได้รับงบประมาณจากรัฐบาลเพียงแหล่งเดียวมี 25 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30.10 และ ในจำนวนนี้ได้รับงบประมาณในวงเงิน 1,000.- บาท 24 แห่ง อีก 1 แห่งได้รับงบประมาณในวงเงิน 2,000-3,000.- บาท แหล่งงบประมาณส่วนใหญ่ของห้องสมุดเป็นเงินรายได้หรือเงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียน

2.5 บุคลากร

2.5.1 ครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ห้องสมุดทั้ง 83 แห่งมีครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์เต็มเวลาเพียง 3 แห่งหรือร้อยละ 3.60 ส่วนอีก 79 แห่งหรือร้อยละ 95.20 ทำงานห้องสมุดไม่เต็มเวลาต้องรับผิดชอบงานอื่นด้วย

สำหรับจำนวนชั่วโมงที่ครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ต้องปฏิบัติงานห้องสมุดในแต่ละสัปดาห์นั้น ปรากฏว่า ครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ คือ 51 คน หรือร้อยละ 61.50 มีเวลาปฏิบัติงานห้องสมุดน้อยกว่า 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

2.5.2 นักเรียนช่วยงานห้องสมุด ห้องสมุดโรงเรียนมักจะมีนักเรียนช่วยงานห้องสมุด เพื่อฝึกนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ และเพื่อแบ่งเบาภาระของบรรณารักษ์ ซึ่งห้องสมุดทั้ง 83 แห่ง มีห้องสมุด 37 แห่ง หรือ ร้อยละ 44.6 มีนักเรียนช่วยงานห้องสมุด

2.6 งานเทคนิคของห้องสมุด การดำเนินงานเทคนิคของห้องสมุดได้สำรวจเฉพาะงานจัดหาวัสดุห้องสมุด งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำบัตรรายการ ของโรงเรียนทั้ง 83 แห่ง ซึ่งปรากฏว่า

2.6.1 งานจัดหาวัสดุห้องสมุด วัสดุส่วนใหญ่ที่ห้องสมุดดำเนินการจัดหา คือหนังสือ วารสารและหนังสือ สำหรับวิธีการจัดหาหนังสือ ห้องสมุดส่วนใหญ่จำนวน 66 แห่งหรือร้อยละ 79.50 ได้จัดหาหนังสือของห้องสมุดด้วยการได้รับบริจาค รองลงมา 38 แห่งหรือร้อยละ 45.80 จัดหาโดยบรรณารักษ์เดินทางไปเลือกซื้อจากร้านจำหน่ายหนังสือด้วยตัวเอง

ส่วนวิธีการจัดหาวารสารและหนังสือพิมพ์ห้องสมุดส่วนใหญ่จำนวน 57 แห่งหรือร้อยละ 68.70 ได้จัดหาโดยการซื้อจากร้านจำหน่ายในจังหวัด รองลงมา

42 แห่ง หรือร้อยละ 50.60 จัดหาโดยการได้รับบริจาค

2.6.2 งานวิเคราะห์หมวดหมู่ ห้องสมุดส่วนใหญ่จำนวน 61 แห่ง หรือ ร้อยละ 73.50 ไม่มีการวิเคราะห์หมวดหมู่วัสดุห้องสมุด ส่วนห้องสมุดที่มีการวิเคราะห์หมวดหมู่ วัสดุห้องสมุดซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่หนังสือมี 21 แห่งหรือร้อยละ 25.30 โดยใช้ระบบทศนิยมของ ดิวอี้ 19 แห่ง อีก 2 แห่งใช้ระบบที่กำหนดเอง

2.6.3 งานทำบัตรรายการ ห้องสมุดส่วนใหญ่จำนวน 62 แห่ง หรือ ร้อยละ 74.70 ไม่ทำบัตรรายการ และมีห้องสมุด 11 แห่ง หรือร้อยละ 13.30 ได้ทำ บัตรรายการ ซึ่งในจำนวนนี้มี 3 แห่งที่ทำบัตรรายการครบชุด และอีก 8 แห่ง ทำบัตรรายการ เพียงบางประเภท

2.7 บริการและกิจกรรมของห้องสมุด ห้องสมุดทั้ง 83 แห่ง จัดบริการ และกิจกรรมต่าง ๆ กัน ห้องสมุดส่วนใหญ่ 81 แห่งหรือร้อยละ 97.60 จัดบริการให้อ่าน รองลงมา 49 แห่ง หรือร้อยละ 59.00 จัดบริการให้ยืม ส่วนกิจกรรมที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ จำนวน 34 แห่งหรือร้อยละ 41.00 มี คือจัดนิทรรศการ

3. ปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม

ห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 83 แห่งมีปัญหาการดำเนินงาน ในด้านต่าง ๆ ดังรายการต่อไปนี้

- 3.1 ห้องสมุดได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ
- 3.2 จำนวนสิ่งพิมพ์และสื่อทัศนวัสดุมีน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้บริการ
- 3.3 ไม่มีคู่มือในการเลือกซื้อหนังสือใหม่
- 3.4 การดำเนินการจัดซื้อหนังสือมีความล่าช้า
- 3.5 ไม่มีผู้ช่วยบรรณารักษ์ ทำให้การเตรียมหนังสือขึ้นชั้นมีความล่าช้า
- 3.6 ไม่มีคู่มือในการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำบัตรรายการ
- 3.7 บรรณารักษ์ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
- 3.8 บรรณารักษ์มีภาระงานสอนมาก ทำให้ปฏิบัติงานห้องสมุดไม่เต็มที่
- 3.9 สถานที่ทำงานคับแคบ

โดยมีปัญหาในระดับมากเกือบทุกรายการ ยกเว้นรายการปัญหาไม่มีผู้ช่วย บรรณารักษ์ทำให้การเตรียมหนังสือขึ้นชั้นล่าช้า มีปัญหาในระดับปานกลาง สำหรับปัญหา ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ห้องสมุดได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ

ส่วนรายการปัญหาครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ของห้องสมุดขาดความรู้ และประสบการณ์ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งมีปัญหาในระดับมากเช่นกันนั้น

ปรากฏว่า ครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณาธิการของห้องสมุดส่วนใหญ่จำนวน 71 แห่ง หรือร้อยละ 85.50 ต้องการการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ และในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ต้องการการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น

อภิปรายผลการสำรวจและข้อเสนอแนะ

จากการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะของการสำรวจสภาพห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สภาพห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. บทบาทของห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร
3. บทบาทของห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง และการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียน
4. ปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. สภาพห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

การจัดการศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละบุคคลตามความสนใจ ความถนัด และให้มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ผู้เรียนจึงได้รับการฝึกให้มีนิสัยรักการใฝ่หาความรู้ มีทักษะในการคิดและวิเคราะห์อย่างมีระบบ อีกทั้งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนนำสิ่งเหล่านี้ไปพัฒนาตนเองและสังคมในโอกาสต่อไป

การจัดการศึกษาในโรงเรียนนั้น เครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถส่งเสริมในเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดีคือ ห้องสมุด เพราะการจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียนจะช่วยให้การจัดการศึกษามบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ง่ายขึ้น เพราะห้องสมุดจะเป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าด้วยตัวเองแก่นักเรียน นอกจากนี้ ห้องสมุดที่มีการดำเนินการที่ดีจะสามารถช่วยเหลือครู-อาจารย์ในการสอนอีกด้วย เพราะครู-อาจารย์ก็จำเป็นต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ และเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น

จากการสำรวจสภาพห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏว่าในจำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 83 แห่ง มีห้องสมุดโรงเรียน 83 แห่ง และยังไม่ได้จัดตั้งห้องสมุดอีก 1 แห่ง

ห้องสมุดโรงเรียนทั้ง 83 แห่งมีเนื้อที่ ครุภัณฑ์ วัสดุสิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์ ตลอดจนบุคลากรที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด ต่ำกว่ามาตรฐานทุกรายการ

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถเป็นแหล่งวิทยาการที่สนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากห้องสมุดโรงเรียนได้รับงบประมาณจำกัด กล่าวคือ ห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวน 43 แห่งได้รับงบประมาณสำหรับการดำเนินงานห้องสมุดต่ำกว่า 3,000.-บาท และอีก 26 แห่งไม่ทราบจำนวนงบประมาณที่ได้รับที่แน่นอน แหล่งงบประมาณส่วนใหญ่ของห้องสมุดเป็นเงินรายได้ของโรงเรียนหรือเงินบำรุงการศึกษา ในปีการศึกษา 2532 มีห้องสมุด 25 แห่งได้รับงบประมาณจากรัฐบาลเพียงแหล่งเดียวโดยได้รับงบประมาณในวงเงิน 1,000.-บาท และอีก 1 แห่งได้รับงบประมาณในวงเงิน 2,000-3,000.- บาท เมื่อพิจารณาจำนวนเงินดังกล่าวจะเห็นว่าไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการจัดซื้อหนังสือให้เหมาะสมกับระดับความรู้และความสนใจของนักเรียน หากห้องสมุดซื้อหนังสือพิมพ์ให้บริการเพียง 1 ชื่อเรื่องก็ต้องจ่ายเงินค่าหนังสือพิมพ์ถึงปีละ 1,200.-บาท เงินที่เหลือจำนวนน้อยนี้ไม่เพียงพอสำหรับการจัดหาวัสดุความรู้อื่น ๆ อีก

เมื่องบประมาณที่จะจัดซื้อหนังสือซึ่งเป็นสื่อความรู้หลักของของห้องสมุดยังไม่เพียงพอแล้วการจัดซื้อวารสารที่น่าสนใจ และโสตทัศนวัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับนักเรียนจึงไม่สามารถทำได้ ดังนั้นสภาพที่ปรากฏว่า ห้องสมุดมีเนื้อที่และครุภัณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานจึงไม่ใช่ปัญหาในขณะนี้ เพราะหากมีห้องสมุดที่มีเนื้อที่กว้างขวาง มีโต๊ะ เก้าอี้ ชั้นหนังสือ ฯลฯ จำนวนมากแต่ไม่มีหนังสือ วารสาร หรือวัสดุที่ให้ความรู้และประสบการณ์อื่น ๆ สถานที่และครุภัณฑ์ดังกล่าวก็ไม่ก่อให้เกิดความแตกฉานทางปัญญาแต่อย่างใด

ผู้บริหารห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหานี้ โดยต้องพยายามจัดสรร จัดหางบประมาณสำหรับการดำเนินงานห้องสมุดในจำนวนที่เหมาะสม จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพื่อให้ห้องสมุดเป็นสถานที่สำหรับการค้นคว้าหาความรู้ตามความสนใจของแต่ละบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ในส่วนงบประมาณให้ระบุจำนวนที่แน่นอนในแต่ละปี เพื่อผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดจะได้วางแผนการใช้งบประมาณสำหรับการดำเนินงานห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. บทบาทของห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจัดสอนทั้งภาควิทยาศาสตร์ และภาควิชาสามัญ และ/หรือวิชาชีพ ในภาควิชาสามัญได้ใช้หลักสูตรวิชาสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ คือ หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

พุทธศักราช 2524 ตลอดจนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 3-4 ในการจัดการศึกษาของหลักสูตรภาควิชาสามัญทั้ง 2 ระดับมีจุดมุ่งหมายที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2533ก : 1-7 ; กรมวิชาการ, 2533ข : 1-5)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญ และหันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ

2. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน

3. สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และเลือกแนวทางแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่าง ๆ

4. มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน

5. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน

6. มีทัศนคติต่อสมาชิกทุกชนิด มีนิสัยรักการทำงาน มีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตนเอง

7. มีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการจัดการและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

8. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน

2. มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ

3. สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

4. สามารถวางแผนแก้ปัญหาในชุมชนของตน

5. มีความภูมิใจในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน

6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน

7. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพและเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

8. มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการจัดการ

9. เข้าใจสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากร ศิลปะ วัฒนธรรมของประเทศ

โดยทั้ง 2 หลักสูตรกำหนดแนวดำเนินการเพื่อให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายข้างต้นไว้หลายประการด้วยกัน แนวดำเนินการหนึ่งคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ ได้มีโอกาสหาความรู้จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ แหล่งวิทยาการในที่นี้อาจหมายรวมถึงแหล่งวิทยาการในโรงเรียน เช่น ห้องสมุดโรงเรียน และแหล่งวิทยาการภายนอก เช่น ห้องสมุดหรือศูนย์ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน

เมื่อพิจารณาสภาพห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่ายังทำหน้าที่เป็นแหล่งวิทยาการที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากไม่สามารถจัดบริการหนังสือ และสื่อความรู้อื่น ๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาตามหลักสูตร เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากปัญหาสำคัญ คือปัญหาขาดแคลนงบประมาณ การปรับปรุงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพของห้องสมุด จึงเป็นงานที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เพื่อให้ห้องสมุดเป็นแหล่งวิทยาการที่มีคุณค่าในการส่งเสริมการเรียนรู้ การสอนตามหลักสูตรการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การส่งเสริมการอ่าน ตลอดจนช่วยพัฒนาการใช้ภาษาไทยของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง

ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในด้านต่าง ๆ บ้างแล้ว เช่น ให้การอุดหนุนทางด้านการเงิน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และวิทยากรสงเคราะห์แต่ไม่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนเรื่องเงินอุดหนุนห้องสมุด ห้องสมุดของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่จึงอยู่ในสภาพที่ด้อยทั้งคุณภาพของสื่อความรู้และการให้บริการ สภาพดังกล่าวหากไม่มีการปรับปรุงแก้ไข เยาวชนส่วนหนึ่งของชาติจะเป็นผู้ด้อยโอกาสในการแสวงหาความรู้ซึ่งมีอยู่มากมายในรูปของสื่อประเภทต่าง ๆ ไม่มีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งจะช่วยให้มีความคิดกว้างไกล ปรับตัวทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้น การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดภาคใต้จึงเป็นสิ่งที่ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน

3. บทบาทของห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง และการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียน

โรงเรียนเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่สร้างเสริมการอ่าน การเขียน แก่เยาวชน

ของชาติเพราะเป็นสถานที่สั่งสอน อบรมเยาวชนให้สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยมีห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งบริการการอ่าน จึงยอมรับกันว่าห้องสมุดเป็นแหล่งสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพการอ่านแก่นักเรียนหากห้องสมุดมีสื่อความรู้ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุอย่างเพียงพอกับจำนวนของผู้ใช้บริการ มีการจัดสื่อความรู้เหล่านั้นอย่างถูกต้องตามหลักวิชาบรรณารักษศาสตร์ ตลอดจนมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตนั้น ย่อมเป็นสิ่งพึงปรารถนาอย่างยิ่ง

นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวันอาจกล่าวได้ว่านักเรียนเหล่านี้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง บางคนมีปัญหาในการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาไทยทั้งการอ่าน การเขียน และการพูด การที่จะช่วยให้นักเรียนดังกล่าวสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างดีนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น การสอนวิชาภาษาไทยอย่างเป็นทางการโดยการสอนในชั้นเรียน และการสอนภาษาไทยอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การให้นักเรียนอ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด การประกวดเขียนความเรียง หรือ การประกวดเล่าเรื่อง การได้วาที โดยกิจกรรมเหล่านี้จะต้องมีเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจ มีความเหมาะสมกับระดับความสามารถในการใช้ภาษาของนักเรียน จะทำให้นักเรียนมีความต้องการที่จะอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้ามากยิ่งขึ้น

ในขณะที่ห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังไม่มียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแก่นักเรียนอย่างเด่นชัดนัก เนื่องจากสภาพของห้องสมุดโรงเรียนในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยดังที่ปรากฏในการสรุปผลการวิจัยแล้ว แต่บทบาทในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียนย่อมสามารถดำเนินไปได้โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะกระตุ้นให้นักเรียนสนใจการอ่านยิ่งขึ้น และมีความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้อื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ห้องสมุดประชาชนของอำเภอ หรือจังหวัด ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ตัวอย่างกิจกรรมที่อาจจัดขึ้น เช่น การจัดนิทรรศการ หากห้องสมุดจัดนิทรรศการอย่างสม่ำเสมอโดยพยายามรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่มานำเสนอได้อย่างน่าสนใจทันเหตุการณ์จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจการอ่านหนังสือซึ่งนำไปสู่การมีนิสัยรักการอ่านต่อไป

4. ปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียน ปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีสภาพต่ำกว่ามาตรฐานดังกล่าวเกือบทุกรายการ ทั้งนี้เนื่องจากมี

ปัญหาสำคัญหลายประการ คือ

4.1 ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหางบประมาณเป็นปัญหาที่สำคัญเพราะ การขาดงบประมาณทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกหลายประการ เช่น ปัญหาเรื่องห้องสมุด มีวัสดุที่เป็นสื่อความรู้ไม่เพียงพอ ขาดครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงาน และขาดบุคลากร ที่มีความรู้ด้านบรรณารักษศาสตร์ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยจัดเตรียมสื่อความรู้เพื่อบริการ แก่ผู้ใช้ห้องสมุด ปัญหาด้านงบประมาณของห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามก็คือ โรงเรียนไม่ได้กำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนในการจัดสรรงบประมาณให้แก่ห้องสมุด และไม่มีการ กำหนดจำนวนงบประมาณต่อปีที่แน่นอนและต่อเนื่อง ทำให้ผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดไม่อาจ เตรียมการที่ล่วงหน้าได้ เช่น การบอกรับวารสารและหนังสือพิมพ์ไม่อาจบอกรับในลักษณะ สมาชิกเพราะไม่ทราบว่าจะมีเงินเพียงพอตลอดอายุการเป็นสมาชิกหรือไม่

4.2 ปัญหาเรื่องจำนวนสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุไม่เพียงพอ

หนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่ได้รับบริจาค และเป็น หนังสือเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและแจกจ่ายให้ จากค่าเฉลี่ยจำนวนหนังสือ ต่อจำนวนนักเรียนปรากฏว่าห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 83 แห่ง มีหนังสือ 2.20 เล่ม ต่อนักเรียน 1 คน ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน 2.80 เล่ม และไม่อาจสรุปได้ว่าหนังสือ จำนวนที่โรงเรียนมีอยู่นั้นจะมีความเหมาะสมกับนักเรียนจากผลการวิจัยของ ชิตชนก เขิงเขาว์ ศ้วน ชาวหนู และสุเทพ สันติวารานนท์ (2533 : 130-135) ระบุว่า โรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามที่เป็นตัวอย่างการวิจัยจำนวน 37 โรงเรียน มีหนังสืออ่านประกอบวิชา ภาษาไทยสำหรับครูและนักเรียนน้อยมาก นักเรียนจึงหาหนังสือภาษาไทยอ่านนอกเวลาได้น้อย เนื่องจากห้องสมุดของโรงเรียนยังไม่ได้มีการพัฒนา ห้องสมุดมีหนังสือน้อยและไม่น่าสนใจ หนังสือที่โรงเรียนมีมักเป็นหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนโดยตรง เช่น สารานุกรมไทย หลักภาษาไทย ส่วนสื่อความรู้ประเภทวารสาร หนังสือพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ ก็มีจำนวนน้อยมาก เช่นกัน

ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่ระบุ อาจกล่าวได้ว่าไม่ใช่ปัญหาที่สำคัญในปัจจุบัน เช่น ห้องสมุดไม่มีคู่มือในการเลือกซื้อหนังสือใหม่ การดำเนินการจัดซื้อหนังสือมีความล่าช้า ไม่มี ผู้ช่วยบรรณารักษ์ทำให้การเตรียมหนังสือขึ้นชั้นมีความล่าช้า ไม่มีคู่มือในการจัดหมวดหมู่และ ทำบัตรรายการ ตลอดจนสถานที่ทำงานคับแคบ เพราะปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อห้องสมุด มีหนังสือหรือสื่อความรู้อื่น ๆ จำนวนมาก หรือมีงบประมาณสำหรับการจัดซื้อหนังสือเป็นจำนวน มาก แต่สภาพห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นเช่นนั้น ปัญหา ที่สำคัญ คือ การขาดแคลนงบประมาณสำหรับการดำเนินงานห้องสมุดซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาคือ การขาดแคลนสื่อความรู้ที่มีคุณภาพ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ในการ ดำเนินงานห้องสมุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนควรเร่งดำเนินการพัฒนา ห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยเร่งด่วน โดยต้องพัฒนาทั้งปริมาณและ

คุณภาพของหนังสือและสื่อความรู้ที่ห้องสมุดโรงเรียนควรมี และพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบงานห้องสมุดเพื่อสามารถดำเนินงานห้องสมุดได้โดยบรรลุวัตถุประสงค์พื้นฐานของการจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียน กล่าวคือ เป็นแหล่งที่ช่วยพัฒนาเยาวชนทางด้านสติปัญญา ความรู้ และสร้างอุปนิสัยรักการศึกษาค้นคว้า และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและจุดประสงค์ของการศึกษาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการสำรวจหรือการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความสนใจและความต้องการในการอ่านของนักเรียน และครูของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อความรู้ของห้องสมุดที่ตรงกับความสนใจและความต้องการของกลุ่มผู้ใช้บริการ

บรรณานุกรม

- ชิตชนก เชิงเขาว์, ค้วน ขาวหนู, และ สุเทพ สันติวรานนท์. รายงานการวิจัย เรื่อง การสำรวจปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. บัลดธานี : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2533.
- วิชากร, กรม. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : 2533ก
- , หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : 2533ข